

ВІДГУК

**офіційного опонента, кандидата юридичних наук
Колба Івана Олександровича на дисертацію Грищук Галини
Миколаївни «Кримінально-правова характеристика інституту
видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення», яка
подана на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних
наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та
кримінологія; кримінально-виконавче право**

Дисертація Грищук Г.М. є рукописом, який складається із вступу, трьох розділів, що містять сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (346 найменувань на 44 сторінках) та 6 додатків (на 17 сторінках). Загальний обсяг роботи 252 сторінки, з них основного тексту – 192 сторінки.

У вступі дисертант цілком аргументовано обґрунтувала актуальність теми дослідження; її зв'язок з науковими програмами, планами, темами; мету і задачі, об'єкт і методи дослідження; визначила наукову новизну одержаних результатів та їх практичне значення; повідомила про особистий внесок та використання результатів дослідження, а також про кількість публікацій, враховуючи фахові видання, що визначені Міністерством освіти і науки України (далі – МОН України), тобто у повній мірі дотрималась тих формальних вимог, що пред'являються до зазначеного структурного елементу дисертації (сторінки 5 - 14 дисертації).

Актуальність вибраної теми дослідження (сторінки 5 - 6 дисертації) є очевидною, що судячи зі змісту даної наукової розробки, досить вдало довела у своїй роботі здобувач. Зокрема, як вірно зазначила Г.М. Грищук, проблематика формування і закріплення інституту екстрадиції у вітчизняному законодавстві зумовлена відсутністю до недавнього часу в кримінальному процесуальному законодавстві України норм, спрямованих на правове регулювання відповідних відносин у цій сфері (сторінка 5 дисертації).

Додатковим аргументом щодо актуальності даного дослідження є й наведені здобувачем статистичні дані з цього приводу за 2013-2016 роки, що свідчать про необхідність активізації наукових розробок, присвячених інституту видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, який закріплений у відповідних нормах Кримінального кодексу України (далі – КК України) (сторінки 5 - 6 дисертації).

Вивченням змісту роботи Г.М. Грищук встановлено також її реальний зв'язок з науковими програмами, планами, темами, а саме: з Концепцією Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, яка схвалена Законом України від 21.11.2002 № 228-IV, та Концепцією реформування кримінальної юстиції України, затвердженої Указом Президента України від 08.04.2008 № 311/2008 (сторінки 6 - 7 дисертації).

Вх. №	4776
№	09
кількість аркушів:	17 р.
осн. док.	6
додаток	—

Важливим у цьому контексті є й такий аспект – дисертація Г.М. Гришук включена Координаційним бюро Національної академії правових наук України до переліку пріоритетних тем досліджень (сторінка 7 дисертації).

Оцінка обґрунтованості наукових положень дисертації, їх достовірності і новизни. Достовірність і наукова обґрунтованість положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації Г.М. Гришук, підтверджується результатами вивчення, аналізу та використання у тексті роботи 346 різноманітних джерел з означеної проблематики дослідження, а також зібраними емпіричними матеріалами (статистичними даними, що характеризують інститут видачі осіб, які вчинили кримінальні правопорушення; результатами анкетування 300 практичних працівників правоохоронних органів досудового розслідування у 12 регіонах України; узагальненими відомостями щодо вивчення архівних кримінальних проваджень, тощо) (сторінки 9 – 10 дисертації).

При цьому, правильно визначені об'єкт і предмет дослідження, його мета і завдання (сторінки 6 - 7 дисертації), а також обрані методи дослідження (сторінка 8 дисертації), дозволили Г.М. Гришук не тільки вміло обґрунтувати наукову новизну одержаних результатів (сторінки 10 - 13 дисертації) та їх практичне значення (сторінка 13 дисертації), але і вдало сформулювати як висновки по розділах, так і в цілому по дисертації. Зокрема, дисертант вперше визначила особливості виникнення і розвитку положень закону про кримінальну відповідальність щодо інституту видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, а також розкрито кримінально-виконавчий аспект екстрадиції (сторінки 10 - 11 дисертації).

Крім того, здобувачем удосконалено кримінально-правову характеристику принципів екстрадиції та положення стосовно розуміння структурного складу екстрадиційних правовідносин (сторінка 12 дисертації).

Набули подальшого розвитку положення щодо запровадження в національному законодавстві норм, які б визначали порядок і кримінально-правові наслідки видачі та передачі особи до України (сторінка 12 дисертації).

У цьому ж контексті авторам роботи розроблено також низку науково обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення правового механізму інституту видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, що знайшло свою оцінку у листі – впровадження результатів даного дослідження у законодавчу діяльність (сторінка 13 дисертації).

Повнота викладу в опублікованих працях положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основні положення та висновки, що сформульовані автором у дисертаційному дослідженні, викладено у 18 публікаціях, із яких 5 статей видано у вітчизняних наукових фахових виданнях з юридичних наук, затверджених МОН України, 1 - в зарубіжному виданні (Республіка Польща), та 12 тез доповідей на науково-теоретичних та науково-практичних конференціях.

Вивчення змісту дисертації та опублікованих праць показало, що дослідження Г.М. Гришук проведено самостійно.

Положення, що складають зміст наукової новизни, висновки і рекомендації сформульовані автором особисто та повністю витікають із результатів проведеного дослідження.

Наукові статті та тези наукових доповідей у повній мірі відповідають змісту дисертації, а також вимогам МОН України та опубліковані у визначених цим відомством фахових наукових виданнях.

Не викликають сумніву й результати даної роботи, що здійснені автором на 12 наукового-теоретичних і науково-практичних конференціях (сторінки 13-14 дисертації).

Цінність та одночасно важливість отриманих Г.М. Гришук результатів дослідження полягає також у тому, що вони знайшли своє відображення у різних сферах суспільної діяльності, що підтверджується відповідними листами та актами впровадження (законотворчі, практичні і науково-дослідні діяльності; освітньому процесі) (сторінка 13 дисертації).

Зміст дослідження відповідає структурі дисертації та формальним вимогам, що пред'являються до такого виду наукових розробок МОН України.

Логічними та обґрунтованими є визначені дисертантом розділи роботи кожен із яких є змістовним вираженням визначеної мети і задач даного дослідження.

У цьому контексті звертають увагу на себе, як найбільш виважено та аргументовано виведені у дисертації, наступні її положення і висновки:

1. У підрозділі 1.1: «Теоретико-методологічні засади дослідження інституту видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення» (сторінки 15-30 дисертації) вдало та доцільно здійснено авторське обґрунтування щодо використання у тексті роботи словосполучення «кримінальне правопорушення» (сторінки 15 - 16 дисертації), що важливо з огляду вирішення проблем співвідношення норм матеріального (КК України) та процесуального (КПК України) права. Певну теоретичну цінність має також запропоноване Г.М. Гришук на сторінці 30 дисертації авторське визначення поняття екстрадиції;

2. У підрозділі 1.2. «Становлення інституту екстрадиції в світовому законодавстві» (сторінки 31 - 50 дисертації) досить ґрунтовно піддана аналізу здійснена в науці класифікація етапів розвитку законодавства з означеної проблематики дослідження (сторінки 31 - 33 дисертації), а також вчинена спроба дати всебічну оцінку історичним джерелам, які стосуються ставлення інституту видачі злочинців в Україні (сторінки 34 - 36 дисертації), що важливо у контексті обґрунтування сучасних доктрин у кримінально-правових галузях;

3. У підрозділі 1.3. «Міжнародно-правове регулювання видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення» (сторінки 50 - 71 дисертації) автор досить вдало виділила з низки міжнародно-правових актів саме ті з них, що безпосередньо стосуються даної тематики дослідження (сторінки 52 - 53 дисертації), що важливо з точки зору їх вивчення по курсу «Кримінальне право» та у зв'язку з необхідністю подальших наукових розробок у цьому напрямі.

Крім того, цінним у даному контексті є й висновок, який зробила Г.М. Гришук на сторінці 66 дисертації, а саме: ефективність співробітництва у видачі осіб значною мірою залежить від бажання та можливостей держав – учасниць до взаємної співпраці.

Без сумніву, теоретико-прикладне значення мають й результати аналізу кримінального законодавства Європейських держав та запропоновані автором оціночні показники з цього приводу (сторінки 68 - 69 дисертації).

Такими, що витікають із змісту дисертації, можна визнати й висновки до розділу 1 (сторінки 72 - 77 дисертації).

4. У підрозділі 2.1 «Сутність інституту екстрадиції в правовій системі України» (сторінки 77 - 117 дисертації) здобувач досить детально дослідила сутність значення терміну «екстрадиція» (сторінки 77 - 81 дисертації), що дало їй можливість у подальшому визначити головну стратегічну лінію власного дослідження та сформулювати авторську позицію з цього приводу (сторінка 84 дисертації).

Важливими також у цьому сенсі є й результати аналізу функцій і принципів екстрадиції, введених у науці (сторінки 85 – 87 дисертації). Цінним є висновок автора про те, що норма, в силу якої видача особи може мати місце, якщо тільки у запитуваній державі відсутні винесений за те ж саме злочинне діяння вирок, який набрав законної сили, або постанова про закриття кримінального провадження щодо особи, видача якої запитується, набула самостійного характеру у межах механізму правового регулювання екстрадиції в Україні (сторінка 92 дисертації);

5. У підрозділі 2.2 «Кримінально-правові підстави здійснення видачі особи, яка вчинила кримінальне правопорушення» (сторінки 117 - 142 дисертації) Г.М. Гришук професійно грамотно та виважено зробила висновок про необхідність затвердження в Україні окремо взятого закону «Про екстрадицію», що дозволить створити ефективний та прозорий правовий механізм реалізації однорідних інститутів права у різних галузях кримінально-правового спрямування (сторінки 119 - 120 дисертації);

Логічним є й висновок, який зробила Г.М. Гришук на сторінці 122 дисертації, а саме: чинним КК України частково регламентовано видачу осіб для приведення такого, що набрав законної сили, обвинувального вироку суду запитуваної держави до виконання, яка українським законодавцем не виправдано ототожнюється із передачею засуджених осіб для відбування призначеного їм покарання.

Досить важливим, з огляду вирішення існуючих практичних проблем, є підхід автора щодо розгляду в якості окремого питання у цій дисертації проблеми екстрадиції біженців (сторінки 136 – 138 дисертації).

Теоретико-практичне значення мають також висновки автора у підрозділі 2.2 дисертації (сторінки 141-142 дисертації), позаяк у них фактично підводяться підсумки по означеній у ньому проблематиці та вчинена спроба її вирішення на доктринальному рівні;

6. В цілому такими, що витікають із змісту підрозділів, є й висновки до розділу 2 дисертації (сторінки 143 - 147 дисертації);

7. У підрозділі 3.1. «Співвідношення кримінально-правових і кримінально-процесуальних засад інституту екстрадиції в Україні» (сторінки 148 - 160 дисертації) здобувач професійно вдало й виваженого використала у тексті зібрані емпіричні матеріали (сторінки 149 - 150 дисертації), що свідчить про рівень володіння нею методологією дослідження, а також логічно, на підставі проведеного аналізу наукових і нормативно-правових джерел, здійснила авторську класифікацію перейняття кримінального провадження з передачею особи іноземній державі (сторінки 156 - 157 дисертації);

8. У підрозділі 3.2. «Особливості кримінально-виконавчих засад інституту екстрадиції в Україні» (сторінки 160 - 180 дисертації) здобувач здійснила всебічний аналіз зазначених правових джерел, що стосується інституту видачі злочинців і засуджених осіб (сторінки 162 - 164 дисертації), та визначила основні проблемні моменти з цих питань, запропонувавши при цьому низку науково обґрунтованих пропозицій по суті. Зокрема, шляхом доповнення ст. 10 КК України положеннями Європейської Конвенції про видачу осіб, які вчинили кримінальні правопорушення (сторінка 165 дисертації), створення спеціального інституту передачі засуджених іноземній державі (сторінка 173 дисертації) та інше;

9. Такими, що витікають зі змісту дисертації можна вважати висновки до розділу 3 (сторінки 175 - 180 дисертації);

10. Висновки у цілому по роботі також у повній мірі співвідносяться зі змістом дисертації, у тому числі у кількісному вимірі щодо задач цього дослідження (сторінки 181 - 192 дисертації);

11. Список використаних джерел (346 найменувань) оформлено відповідно до вимог МОН України, а її зміст у повній мірі стосується змісту проведеного дослідження (сторінки 193 - 235 дисертації);

12. Додатки до дисертації (всього їх є 6) (сторінки 236 - 252 дисертації) відповідають завданням і в цілому змісту даного дослідження та уміло використані у тесті практично всіх підрозділів цієї роботи;

13. Автореферат дисертації складається з 20 аркушів та по формі викладу відповідає вимогам МОН України та по змісту повністю співпадає із змістом дисертації.

Разом з тим, у роботі Г.М. Гришук є ряд положень, що носять дискусійний характер та потребують додаткової аргументації автором в ході захисту, а саме:

1. Дещо формальними і поверхневими є висновки по розділах та в цілому по дисертації, а висновки по розділах 2 та 3 дисертації є неструктуризованими, що в певній мірі знижує рівень репрезентативності отриманих у ході даного дослідження результатів.

Зазвичай, у науці вироблені формалізовані стандарти вимоги щодо змісту цих структурних підрозділів дисертації, які варто було б дисертанту використати при підготовці даної наукової роботи. Зокрема, у висновках застосовуються такі ключові слова, як «встановлено», «доведено», «сформульовано», «запропоновано», «визначено» тощо.

2. Дисертант у роботі запропонувала низку власних дефініцій («екстрадиція» (сторінки 30 та 84 дисертації); інші), але не виводить

системоутворюючих ознак цих понять та здійснює їх аналіз, що важливо з точки зору теоретичної цінності отриманих результатів дослідження.

3. На сторінках 7 - 8 дисертації здобувач визначила мету та вісім задач дослідження. У той самий час, кількість елементів наукової новизни досягла 14, що звичайно, у певній мірі «розмиває» концептуальні засади досягнутих у ході дослідження результатів.

Згрупування тих положень, що склали зміст наукової новизни, та приведення кількості її елементів (уперше; удосконалено; набули подальшого розвитку) до кількості визначених завдань дослідження, тільки підвищували б репрезентативність даної дисертації та її результатів.

4. У тексті дисертації автор нерідко констатує відсутність тих чи інших законів, що стосуються інституту видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (сторінки 66, 70, 113, інші), проте власних пропозицій з цього приводу не розробила, що також тільки підвищило б практичну значущість даного дисертаційного дослідження.

5. Підрозділ 3.2. дисертації здобувач назвала «Особливості кримінально-виконавчих засад інституту екстрадиції в Україні», проте у згрупованому вигляді ці особливості не визначила, що важило було б зробити з огляду визначення проблем та удосконалення правового механізму з означеної тематики дослідження. Крім того, таких підхід тільки підвищив би рівень теоретичної значущості даної наукової розробки.

У такий самий час, зазначені зауваження носять теоретико-пізнавальний характер і суттєвого впливу на в цілому високий рівень виконаного дослідження не мають.

Висновок: дисертація Гришук Галини Миколаївни «Кримінально-правова характеристика інституту видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення», що подана на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право, є завершеним рукописом, який у повній мірі відповідає вимогам п. п. 11, 13, 14 Порядку присудження наукових ступенів, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 № 567 (зі змінами), а її автор заслуговує на присудження їй зазначеного наукового ступеня згідно обраної спеціальності.

Офіційний опонент,

заступник начальника відділу нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних провадженнях та інших заходів примусового характеру прокуратури Київської області, кандидат юридичних наук
«___» вересня 2017 року

І. Колб